

רשימות חוברת קפד

בס"ד.

פתח דבר

הננו מוציאים לאור מאוצר רשימותיו של כ"ק אדמו"ר זי"ע שרשם לעצמו — מרשימת ה"יומן", שיש בה גם איזה ענינים השייכים ליוהכ"פ, וליום ההילולא של אדמו"ר מהר"ש, י"ג תשרי.

לתועלת הלומדים, למען ירוץ בו הקורא, ניתוסף כאן גם פיענוח ותיבות־קישור המשולבים בין דברי הרב, וכן ציוני מראי מקומות הבאים בשוה"ג, שנערכו ע"י המו"ל, בדרך אפשר ועל אחריותם בלבד, ובפרט שעמקו וכו' דברי רבינו, כנודע.

מערכת „אוצר החסידים"

וא"ו תשרי ה'תש"ס

יום היארצייט של הרבנית הצדקנית מרת חנה, אמו של כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ.י.

בהקאָפּעלע של האמצעי היו גם כלי זמר. היו נקראים אליו גם אַפּראָסטען מ'טוואָך — מוצאים דלת חדרו סגורה — כדי לנגן ולשורר לפניו.

ביוהכ"פ היו עושים הפסק בין מוסף למנחה ובין מנחה לנעילה (הב' מסופק קצת אצלי. הכותב). והאמצעי הי' מוריד טליתו מראשו על כתפיו ולובש הכובע שלו. כדי להקל כובד הכובע הי' עשוי האמצע רק סאַמעט בלבד (לא הי' כלום בפנים) ולכן הי' תלוי למטה לפעמים לפנים או על הצד. ונטפו טפות זעה מן הסאַמעט מרוב ועומק מחשבותיו.

הצ"צ הי' לומד אחר הצהרים בשבתות הקייץ ע"ח ופרע"ח עם בנו הבכור רב"ש — הי' קורא לו הצ"צ מִיין בעה"ב — פעם נכנס מהרשנ"ע אל הצ"צ לשאול אצלו איזה דבר בהנ"ל ויענהו: לך שאול את רב"ש — כי הצ"צ הי' מזכיר את בניו בר"ת. גם בדבריו עם הקרובים אליו ביותר.

ישנו מכתב קצר ממהרשנ"ע לחתנו רמ"ל גינזבורג שכותב לו שאף שכיבוד חותן הוא דרבנן אבער אַ דרבנן וואלגערט זיך אויך נײַט.

שמעתי מאדנ"ע "אַ יאָהר האב איך געדאַווענט מיט דעם זײַדען (מהרשנ"ע) אחר הסתלקותו" אני הבנתי בזה ד' חזותא קרוב עצם על עצם וכו' ווי יעדער פאַרשטייט.

ראיתי איך שאדנ"ע האט געפראָוועט יחידות אצל מהרשנ"ע הי' תחלת חורף תרמ"ד. אני שחקתי — געשפּילט — בחדר עם כסא. ראיתי והנה בספּאַלניע נכנס אדנ"ע לבוש פוטער, והתחיל לפושטו. אמרתי אולי אלי כונתו, והתחבאתי מאחורי הכסא. אדנ"ע נכנס בחדר זה יצא והביא עמו נר שהעמידו על החלון. והוא הוציא פון בוועם ד' קנילעכדיקע היטעל ולבשה. הניח על השלחן פתקא — נייר. ועמד משך זמן נשען באצבעותיו על השלחן. ראיתיו מאחוריו. ולכן א"י אם היו שפתיו נעות. כן איני זוכר אם שמעתי קול הברה. אבל הכרתי, ווי מַעַ חלפּעט... כמובן הי' חגור באבנט.

שמעתי מאדנ"ע אשר מהרשנ"ע פעמים הי' קורא אותו אָף שלא נשארה אלא שעה קלה שיפנה היום, ואומר לו: גײַ עסען. (לענין תענית).

קייץ רמ"ט היו בליוב' ז' זלאטופולסקי וח"ב וילנענסקי. הי' מאמר אחרי. תהו ותיקון. מעלת ר"ע על חבריו שנכנס בשלום ויצא בשלום.

שיחת אדנ"ע בסעודת ש"ק הנ"ל: כ"א יש לו מקדש שלו, ושכנתי

בתוכם, בתוכו ל"נ אלא בתוכם, בתוך כאו"א מישראל. כאו"א יש לו התוך שלו, אשר הוא המקדש שלו, אבער דער חסידישער תוך, איז גאר אַנדערש. יהי שם ד' מבורך, אשר בחר ברבינו הגדול נ"ע, לגלות ע"י מאור תורת הבעש"ט נ"ע. חסידים האט השי"ת מְזַכָּה געווען מִיט אַ אש לא יכבה לעד ולנצח נצחים.

חסידות מאנט, אַז ורחץ את בשרו במים ולבשם, ד.ה. די השכלה פון חסידות מוז אויסוואַשען דעם בשר, און אַראַפשוּינקען דעם את בשרו [מודגש במכ' כ"ק מו"ח אד"ש. מ"מ] / את הטפל לבשרו / ד.ה. די אַלע רגילות'ען ועלכע בשר מאַכט, און דאַן קען מען ערשט אנטאן די בגדי קודש.

מח' ודבור חסידות והנהגות של חסידים בהתבוננות קודם התפלה, בגדי קודש הם. דאס איז בגדים, ועלכע מען האט געגעבען מן הקודש. אבער דעם ורחץ במים את בשרו, דאס דאַרף מען אליין. לבושי הנפש דאס גיט מען מלמעלה, אבער דעם אפואַשען דעם טפל ואס וערט פון בשריות, און דעם בשר אליין מאכען פאר אַ בשר קודש, דאס איז נאר בכח עצמו. און דאס מאנט חסידות. און אויף דעם האט רבינו הגדול געהאט מס"נ, ער האט געעפענט דעם צינור פון מס"נ אויף עבודת ד' בתפלה, זיין צוגעבונדען צו עצמות א"ס. חסידות שטעלט אועק א חסיד פנים אל פנים צו עצמות א"ס.

דער חטא פון בנ"א הי' בקרבכם לפני ד' וימותו, רצוא בלא שוב. דער אמת איז אז מען קומט לפני ד' דארף זיין תטהרו, ריין און קלאר, עס מוז זיך דערהערען אין מעשה בפועל. כל הגבוה גבוה ביותר יורד למטה ביותר. ורצוא בלא שוב הוא מיתה. וע"ז בא ציוי ד' אל משה לאמר לאהר"ן שהוא אותיות נראה, ובכוחות הנפש הוא השכלה, לאמר בשביל לבוא אל הקודש, גם מבית לפרוכת, שהוא לפני הצמצום דארף מען ויסען אז על האר"ן / אותיות נראה שהוא השכלה / איז פאראן א כפרת א כונה פון אַ פארשטעל, ואס דאס איז דער פני הכפורת. אשר ע"כ ולא ימות זאל מען ניט בלייבען ביים רצון [כנראה צ"ל "רצוא". מ"מ] אליין, כי בענן אראה על הכפורת, דער צמצום הראשון איז כוונת הגלוי. און דער מבוא צו דעם איז דער וואַל מיטן ואל בטול עצמי, טאן ואס חסידות הייסט, ניט נאר דאס וואס שכל זאגט, דאן אזי יבוא אל הקודש.

חסידות זאגט אויס דעם אמת, אז יעדער השכלה גאר די טיפסטע מוז ארויס בריינגען אטיפערען פועל במדה טובה און עס מאכט דעם בשר פאר אספקלריא המאירה.

אדנ"ע ספר שמהרשנ"ע חפץ שהם — אדנ"ע רז"א וכו' — ידעו הזמירות (שבסי') וגם על הפולישע זמירות אמר געשמאָקע וערטער.

בהיותו — מהרשנ"ע — במאָנטרעָ אמר הפולישע זמירות. וכאלו אזוי אָן עברה די צייט אבל בעת המנוחה ודאָצ'ע אמר.

"הבעש"ט ז"ל אמר שביכולתו לעלות השמים כמו אלי' רק שרוצה דורך גיין מ"ש כי עפר אתה ואל עפר תשוב"

[בששה"ק תער"ב קפט]

"שמעתי בשם רבינו נ"ע שכל המחברים עד הט"ז וש"ך והם בכלל עשו חבוריהם ברוה"ק. וענין רוה"ק אי' בקה"ע ספ"ג דשקלים שזהו שמגלים לו רזי תורה כו' שזהו מבחי' העלם דחכמה"

[בששה"ק תער"ב רכא']

צריכים ללמוד בכ"י תושב"כ עם פירש"י שזהו תרומות מדרשי רז"ל. ונאם ד' תושבע"פ כמ"ש בהל' ת"ת ובאגה"ק שלכה"פ צריך כ"א ללמוד מס' גמרא בשנה

[סד"ה על חומותיך. תרל"ח]

בוך תרל"ח מאמר ד"ה להבין ענין הנוסח כי באש הצתה וגו'. במפתחות ששיך לנפילת הלאָמפ: בחדר מהרשנ"ע הי' תלוי לאָמפ זכוכית ופּענעציאָני עם קנים וכו' גדול ויפה. פעם נפל מן התקרה. נשבר מקצתו ונשפך הקעראַסין שבו ונדלקה אש. אדנ"ע הי' מכין אז א"ע להכנס ליחידות. רץ אל החדר אַראָגעחאַפּט בגד שעליו און אַרום געווקעלט על מהרשנ"ע וכבתה האש. חלק מהרצפה בער ג"כ.

אדנ"ע ירא מפני שנת תרס"ו שאז הי' זמן אחד מה"קצים המובאים בספרים.

אדנ"ע התחיל לכתוב — להיות לו "ית" דירה בתחתונים — בהוספת תיבת "ית" ע"י חלוּם. אבל גם אח"כ כתב גם ל' המורגל "לו דירה". אבל אני כותב "לו ית' וכו'".

אדנ"ע במכתב לכק"ש "טובה פעולה אחת מאלף אנחות. אלקינו חי ותומ"צ נצחיים המה. עזוב את האנחה ושקוד בעבודה בפועל ויחנך האלקים

[מכ' לריזיק. ח' אדר ב' תרפ"ט]

אדנ"ע אמר לכק"ש עריוהכ"פ תרנ"ד קודם הברכה: צום הכפורים. הצום עצמו מחי' מזין ומפרנס את הגוף. וכמ"ש ולהחיותם ברעב. דהרעב עצמו הוא החיות. וביו"כ הוא בדרך מתנה מלמעלה. אַ מתנה פון א"ס.

לפני הוי' תטהרו. די קלארקייט ואס לפני הוי' איז ניט ברעכין גשמי. נאר אנטאן דעם גשמי אין אַ בגד פון א רוחני. לחם ל"א ומים לא שתה. ומ"מ איז ער אין דער הגבלה פון א גשמי. ארבעים יום וא' לילה. זהו ביוהכ"פ אבל בכל השנה צ"ל ולהחיותם ברעב בדרך עבודה. רעב ענינו להרעיב א"ע. שלא לעשות מה שהוא רגיל ומה שהוא חפץ בין אם באכו"ש ושינה ובין בדבור והרהור ובין במעשה בפועל. ובשעה שמרעיב עצמו ילמוד ויתעסק בברור וזיכוך המדה. וכמו להעצים עיניו לאטום אזניו. שלא להיות כלי קבול לדברים לא טובים. ומי יאמר ח"ו רעים. ולהזהר בדבור. ל"מ דבור האסור דרכילות לה"ר א' בפה וא' בלב ושקר אשר כ"א ואבקייהם אסורים והמה כצרעת ר"ל. אשר מלבד החולי הרע ר"ל הנה מתמאס האיש ההוא במאוס גמור. עוד הרבה יותר מכמו מוכה שחין ר"ל שעכ"פ מרחמין עליו. לא כן המצורע ר"ל הלזה אסור לרחם עליו ולעמוד בד' אמותיו. עד כי ירפא א"ע. וכשמרעיב א"ע. הנה עב"ר זה נעשה אח"כ עב"ר. דער רע"ב אז וערט א גוט דורך גטאנענער עב"ר איז ער ערב.

מבואר בדא"ח בענין ראשית ג"ע ואחריתו ע"א. קלי' עמלק משתנה מכל הגוים. דהז"א אינם יודעים את רבונם. אַז מי שטייט צו קאכט אין אַן אהבה זרה וכו' פאַרגעסט מען ח"ו אַף רבון כל העולמים. עמלק איז קאלט ער פאַרגעסט ניט. ער ווייס אַז דאָס איז א מדה רעה. ער איז יודע את רבש"ע, און מ"מ איז ער מיט זיין פעלער קאלט, ומצאן עמלק א"א להביא קרבנות, גם אפילו מיטב הצאן, דאס בעסטע פון א מדה רעה, א"א להפכה להשתמש בה בקדושה. ובזה הי' טעות השאול מרחובות הנהר. דאס איז אַ טעות פון אַ משכיל. נצח והוד זאגט דעם משכיל, אַז מיט חכמות אליין, אן פועל טוב בברור המדות הנה לבד זאת שהוא בזוי ה"ה נמאס, כי מאסך, מי וערט מאוס בעיני הזולת ור"ל כמצורע הנ"ל. ובצאן עמלק אין ברור כ"א אבוד לגמרי

[כנראה רק ראשיתו דברי אדנ"ע. מכ' ט' ניסן תר"ץ]

ע"פ הג' אשר"י נט"י לסעודה ג"פ רצופים. כן הי' עושה מהרשנ"ע ומניח משפיכה הג' מעט מים בכף יד השמאלית ובוה משפשף ב' ידיו [מכ' אדנ"ע להרני"ב חורף רנג']

הא דבסעודה ג' היום לא וכו' היינו שא"צ פת אבל צריך לטעום איזה דבר ואר"י יהא חלקי מאוכלי ג"ס

[מהרה ישמע. רמ"ח]

בה"קאָפּעלע" של אדמו"ר האמצעי היו גם מנגנים בכלי זמר. היו נקראים אליו גם אַפּראָסטען מיטוואָך² — מוצאים דלת חדרו סגורה — כדי לנגן ולשורר לפניו.

ביוהכ"פ היו עושים הפסק בין מוסף למנחה ובין מנחה לנעילה (הפסק הב'), בין מנחה לנעילה, מסופק קצת אצלי. הכותב), ואדמו"ר האמצעי הי' מוריד טליתו מראשו על כתפיו, ולובש הכובע שלו³. כדי להקל כובד הכובע, הי' עשוי האמצע של הכובע רק סאַמעט⁴ בלבד (לא הי' כלום בפנים), ולכן הי' תלוי למטה לפעמים לפניו או על הצד, ונטפו טפות זעה מן הסאַמעט מרוב ועומק מחשבותיו⁵.

*

הצ"צ הי' לומד אחר הצהרים בשבתות הקייץ עץ חיים ופרי עץ חיים עם בנו הבכור רב"ש⁶ — שהי' קורא לו הצ"צ "מייץ בעה"ב"⁷. פעם נכנס אדמו"ר מהר"ש נ"ע אל הצ"צ לשאול אצלו איזה דבר בהנ"ל⁸, ויענהו: לך שאול את רב"ש — כי הצ"צ הי' מזכיר את בניו בר"ת, גם בדבריו עם הקרובים אליו ביותר⁹.

*

ישנו מכתב קצר מאדמו"ר מהר"ש נ"ע לחתנו ר' משה ארי' ליב גינזבורג, שכותב לו שאף שכיבוד חותן הוא דרבנן, אבער¹⁰ אַ דרבנן וואלגערט זיך אויך ניט.

*

(1) ראה "היום יום" כה תשרי: "היתה אצלו (אצל אדמו"ר האמצעי) קבוצת אברכים מנגנים — וידועה בשם "דעם מיטעלען רבייס קאָפּעלע" — ונחלקה לשתי פלוגות: בעלי שיר בפה, ובעלי זמרה — בכלים שונים".

(2) = ביום חול רגיל.

(3) ראה גם "רשימות" חוברת קעא ריש ע' 12.

(4) = קטיפה.

(5) ראה גם סה"ש תרצ"ז ע' 163. וש"נ.

(6) כ"ק הרה"ח הר' ברוך שלום.

(7) = בעה"ב שלי.

(8) בעץ חיים או פרי עץ חיים.

(9) ראה גם "רשימות" חוברת ה ס"ע 31. וש"נ.

(10) = אבל גם (ענין שהוא) "דרבנן" אינו מתגלגל (כלומר, שלא יהא קל בעיניו כו').

כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א סיפר: שמעתי מאדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע "א"י יאהר האב איך געדאָוענט מיט דעם זיידען (אדמו"ר מהר"ש נ"ע) אחר הסתלקותו¹². ואמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א: אני הבנתי בזה ד' חזותא קרוב עצם על עצם וכו' ווי יעדער פארשטייט.

עוד סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א¹³: ראיתי איך שאדנ"ע האט געפראָועט "יחידות" אצל אביו אדמו"ר מהר"ש נ"ע, והי' זה בתחלת חורף תרמ"ד.

אני שחקתי — געשפּילט — בחדר עם כסא. ולפתע ראיתי והנה בספּאלניע¹⁴ נכנס אדנ"ע לבוש פוטער¹⁵, והתחיל לפושטו. אמרתי אולי אלי כונתו, והתחבאתי מאחורי הכסא. אדנ"ע נכנס בחדר זה, יצא, והביא עמו נר שהעמידו על החלון, והוא הוציא פון¹⁶ בוזעם ד' קנילעכדיקע היטעל, ולבשה, הניח על השלחן פתקא — נייר, ועמד משך זמן נשען באצבעותיו על השלחן.

ראיתיו מאחוריו, ולכן איני יודע אם היו שפתיו נעות. כן איני זוכר אם שמעתי קול הברה, אבל הכרתי, ווי¹⁷ מע' חליפּעט...
כמוכן שאדנ"ע הי' חגור באבנט.

*

עוד סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א: שמעתי מאדמו"ר נ"ע אשר אדמו"ר מהר"ש נ"ע פעמים הי' קורא אותו לקראת סוף היום, אף שלא נשארה אלא שעה קלה שיפנה היום, ואומר לו: גי'י¹⁸ עסען (לענין תענית).

*

(11) = במשך שנה התפללתי עם סבך (אדמו"ר מהר"ש).

(12) בייג תשרי תרמ"ג.

(13) ראה גם סה"מ תר"פ-תרפ"א ע' יו"ד. סה"ש תרפ"ב ע' 30. תרח"ץ ריש ע' 262. תש"ד

ע' 7. שיחת ליל ב' דחגיהסוכות תש"ז (סה"ש תש"ז — נמצא בדפוס). וש"נ. — נתבאר בלקו"ש חל"ב ע' 24 ואילך.

(14) = חדר-שינה.

(15) = מעיל פרוה.

(16) = מחיקו את הכובע העגול.

(17) = בכי חסר מעצורים.

(18) = לך לאכול. — והיינו, שאע"פ שהתענה מתחלת היום, מ"מ, לא ישלים התענית

(ראה גם תורת מנחם — התוועדויות ח"ה ריש ע' 156).

בקיין תרמ"ט היו בליובאוויטש החסידים ר' זלמן זלאטופולסקי¹⁹ ור' חיים בער וילנענסקי²⁰. הי' מאמר חסידות הנודע בשם אחרי תרמ"ט²¹, המדבר בענין תהו ותיקון, ובמעלת ר' עקיבא על חבריו שנכנסו לפרדס, שהוא נכנס בשלום ויצא בשלום.

שיחת אדנ"ע בסעודת ש"ק פ' אחרי הנ"ל:

כל אחד יש לו מקדש שלו, כאמור "ושכנתי בתוכם"²², בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל²³. כל אחד ואחד יש לו התוך שלו, אשר הוא המקדש שלו. אבער²⁴ דער חסידישער תוך, איז גאר אנדערש.

יהי שם ד' מבורך — המשיך אדנ"ע את דבריו הלאה — אשר בחר ברבינו הגדול נ"ע, לגלות על ידו מאור תורת הבעש"ט נ"ע. חסידים האט השי"ת מְזַכֵּה געווען מיט אַ אש לא יכבה לעד ולנצח נצחים.

חסידות²⁵ מאנט²⁶, אַז "ורחץ את בשרו במים ולבשם"²⁷, ד.ה. די השכלה פון חסידות מוז אויסוואַשען דעם בשר, און אַראַפּשוּינקען דעם את בשרו [התיבות "את בשרו" באים במודגש במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א. מ"מ] /את הטפל לבשרו²⁸ / ד.ה. די אַלע רגילות'ען ועלכע בשר מאַכט, און דאַן קען מען ערשט אנטאן די בגדי קודש.

מחשבת ודבור חסידות והנהגות של חסידים בהתבוננות קודם

(19) ראה אודותו — סה"ש תרפ"ז ע' 114 הערה 8. וש"נ.

(20) ראה אודותו — סה"ש תרפ"א ע' 14 הערה 18. וש"נ. — וראה גם "רשימות" חוברת

ד' ע' 19. וש"נ.

(21) נדפס בסה"מ תרמ"ט ע' רלג ואילך.

(22) תרומה כה, ח.

(23) ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א. ועוד.

(24) = אבל ה"תוך" החסידי הוא (ענין) אחר לגמרי.

(25) קטע זה ושלאחרי — נעתקו ב"היום יום" כו ניסן (ממכתב ל"זלאטופולבסקי. ז אייר

צב").

(26) = חסידות דורשת, שיהי' "ורחץ את בשרו במים ולבשם", כלומר, ההשכלה דתורת

החסידות מוכרחת לרחוץ את הבשר ולהסיר ע"י הדחה ה"את בשרו" (את הטפל לבשרו), זאת אומרת, את כל הרגיליות שנעשים מצד הבשר, ורק אז יכולים ללבוש את בגדי הקודש.

(27) אחרי טז, ד.

(28) ב"ק מא, ב.

התפלה, "בגדי קודש הם"²⁷. דאס²⁹ איז בגדים, ועלכע מען האט געגעבען מן הקודש, אבער דעם "ורחץ במים את בשרו", דאס דארף מען אליין. לבושי הנפש דאס גיט מען מלמעלה, אבער דעם אפואשען דעם טפל ואס וערט פון בשריות, און דעם בשר אליין מאכען פאר אַ בשר קודש, דאס איז נאר בכח עצמו. און דאס מאנט חסידות. און אויף דעם האט רבינו הגדול געהאט מס"נ, ער האט געעפענט דעם צינור פון מס"נ אויף עבודת ד' בתפלה, זיין צוגעבונדען צו עצמות א"ס. חסידות שטעלט אועק א חסיד פנים אל פנים צו עצמות א"ס.

דער³⁰ חטא פון בני אהרן הי' "בקרבכם לפני ד' וימותו"³¹, רצוא בלא שוב. דער³² אמת איז אז מען קומט "לפני ד'" דארף זיין "תטהרו"³³, ריין און קלאר. עס מוז זיך דערהערען אין מעשה בפועל. כל הגבוה גבוה ביותר יורד למטה ביותר. ורצוא בלא שוב הוא מיתה. ועל זה בא ציוי ד' אל משה לאמר לאהרן, שהוא אותיות נראה³⁴, ובכוחות הנפש הוא השכלה, לאמר, בשביל לבוא אל הקודש, גם "מבית לפרוכת", שהוא לפני הצמצום, דארף³⁵ מען ויסען אז על האר"ן / אותיות נראה שהוא השכלה / איז פאראן א כפורת, א כונה פון אַ פארשטעל, ואס דאס איז דער "פני הכפורת", אשר על כן — "ולא ימות", זאל מען ניט בלייבען ביים רצון [כנראה צ"ל "רצוא"³⁶. מ"מ] אליין, "כי בענן אראה על

(29) = אלו הם בגדים שנתנו מן הקודש, אבל "ורחץ במים את בשרו" — צריכים לבד. לבושי הנפש — נותנים מלמעלה, אבל רחיצת ה"טפל" שנעשה מ"בשריות", ועשיית הבשר "בשר קודש" — הרי זה רק בכח עצמו. וזאת דורשת חסידות. ועל זה הי' לרבינו הגדול מס"נ, הוא פתח את הצינור של מס"נ על עבודת ה' בתפלה, להיות מקושר לעצמות א"ס. חסידות מעמידה את החסיד פנים אל פנים לעצמות א"ס.

(30) קטע זה — נעתק ב"היום יום" כז אדר שני (ממכתב ל"זלאטוולבסקי. ז אייר תרצ"ב).

(31) ר"פ אחרי.

(32) = האמת היא שכאשר באים "לפני ה'", צריך להיות "תטהרו", נקי וברור. ובהכרח

שירוגש במעשה בפועל.

(33) שם טז, ל.

(34) ראה זח"ג קג, רע"א ובנצו"ז שם.

(35) = צריכים לידע ש"על האר"ן" — אותיות נראה, שהוא השכלה — ישנה "כפרת", כוונה של הסתר (צמצום), שזהו "פני הכפורת", אשר על כן — "ולא ימות", שלא ישארו בה"רצוא" בלבד, "כי בענן אראה על הכפורת", דצמצום הראשון כוונתו הגילוי. והמבוא לזה הוא "ואל (יבוא)", עם ה"ואל", ביטול עצמי, לעשות מה שחסידות מצוה, לא רק מה שהשכל מחייב, ואז — "יבוא אל הקודש".

(36) וכן העתיק רבינו ב"היום יום" שם.

הכפורת³⁷, דער צמצום הראשון איז כוונת³⁸ הגילוי. און דער מבוא צו דעם איז דער "ואל", מיטן "ואל", בטול עצמי, טאן ואס חסידות הייסט, ניט נאר דאס וואס שכל זאגט, דאן איז "יבוא אל הקודש". חסידות³⁹ זאגט אויס דעם אמת, אז יעדער השכלה, גאר די טיפסטע, מוז ארויס בריינגען אטיפערען פועל במדה טובה, און עס מאכט דעם בשר פאר אספקלריא המאירה.

[ממכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א להלל זלטפולסקי.]

ב/40¹ תרצ"ב. ריגא.]

*

אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע סיפר שאדמו"ר מהר"ש נ"ע חפץ שהם — אדנ"ע רז"א וכו' — ידעו הזמירות (שבסידור), וגם על הפולישע זמירות אמר "געשמאקע וערטער".

בהיותו — אדמו"ר מהר"ש נ"ע — במאָנטרעָ⁴¹, אמר הפולישע זמירות. וכאילו אזוי⁴² אן עבירה די צייט, אבל בעת המנוחה ודאצ'ע אמר אותם.

*

"הבעש"ט ז"ל אמר שביכולתו לעלות השמים כמו אלי' רק שרוצה דורך גיין מ"ש⁴³ כי עפר אתה ואל עפר תשוב".

[המשך בשעה שהקדימו תער"ב ע' קפט⁴⁴]

*

"שמעתי בשם רבינו נ"ע שכל המחברים עד הט"ז וש"ך והם בכלל עשו חבוריהם ברוה"ק. וענין רוה"ק אי' בקה"ע ספ"ג

(37) שם, ב.

(38) כ"ה בגוכתי"ק. ובהעתקה שב"היום יום" שם: כוונתו.

(39) = חסידות מגלה את האמת, שכל השכלה, גם העמוקה ביותר, מוכרחת להביא פועל עמוק יותר במדה טובה, ועושה את ה"בשר" ל"אספקלריא המאירה".

(40) יום ז' לחודש אייר (חודש השני) תרצ"ב — נדפס לאח"ז באגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' תו ואילך.

(41) ראה אודות נסיעה זו — אגרות-קודש שלו ע' יז ואילך.

(42) = בכלל — זוהי עבירה לבזבז את הזמן (על אמירת הזמירות. — בנוגע לכללות הענין דאמירת הזמירות ראה גם סה"ש תרפ"ט ס"ע 29 ואילך, ובהנסמן שם).

(43) בראשית ג, יט.

(44) הכוונה למספרי העמודים בהכתי"ק. — ובהנדפס הוא בח"ג ע' א'רנז.

דשקלים שזהו שמגלים לו רזי תורה כו' שזהו מבחי' העולם דחכמה".

[המשך בשעה שהקדימו תער"ב ע' רכא⁴⁵]

*

צריכים ללמוד בכל יום תושב"כ עם פירש"י שזהו תרומות מדרשי רז"ל, ונאם ד' תושבע"פ, כמ"ש בהל' ת"ת ובאגה"ק שלכל הפחות צריך כל אחד ללמוד מסכת גמרא בשנה.

[סד"ה על חומותיך. תרל"ח⁴⁶]

*

בבוך תרל"ח ישנו מאמר ד"ה להבין ענין הנוסח כי באש הצתה וגו'. ובמפתחות⁴⁷ מובא שמאמר זה שייך למאורע דנפילת הלאָמפּ:

בחדר אדמו"ר מהר"ש נ"ע הי' תלוי לאָמפּ זכוכית — וּעֲנַעֲצִיאֲנִי — עם קנים וכו', גדול ויפה. פעם נפל מן התקרה, נשבר מקצתו, ונשפך הקערָאָסִין שבו, ונדלקה אש. אדנ"ע — שהי' מכין אז את עצמו להכנס ל"יחידות" — רץ אל החדר, אַרְאָגַעַחֲאָפֶט⁴⁸ בגד שעליו, און אָרום געווקעלט על אדמו"ר מהר"ש נ"ע, וכבתה האש. חלק מהרצפה בער ג"כ.

*

אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע ירא מפני שנת תרס"ו, שאז הי' זמן אחד מה"קצים" המובאים בספרים⁴⁹.

*

כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א סיפר: אדנ"ע התחיל לכתוב —

(45) גרפס שם ע' א'שפה. — נעתק ב"היום יום" ו שבט (מ"רשימותי תער"ב רכ"א").

(46) נעתק ב"היום יום" יח אד"ש (מ"סד"ה על חומותיך לט").

(47) ראה הערת רבינו ברשימת מאמרי דא"ח של אדמו"ר מהר"ש (בספר התולדות שלו ע' 47): "מצאתי רשום על דרוש זה * "מיוסד על הש' רי"ל (השרפה רחמנא יצילנו ?) שהי' בסוף קיץ תרל"ח ה"י. ולא נאמר כלל. אח"כ נאמר במוש"ק, אחר ההצלה מהלאמפ שנפל".

(48) = הסיר בחפזה כו' ועטף בו כו'.

(49) ראה גם "רשימות" חוברת קפא ע' 9. וש"נ.

(* ובקונטרס רשימת מאמרי דא"ח הנ"ל הוצאת קה"ת תשמ"א ע' לח מציין המו"ל שהוא "במפתח כתי"ק אדמו"ר מהר"ש".

להיות לו "ית" דירה בתחתונים — בהוספת תיבת "ית", "ע"י חלום, אבל גם אח"כ כתב גם לשון המורגל: "לו דירה" (ללא הוספת תיבת "ית"). אבל אני כותב "לו ית' וכו'"⁵⁰.

*

אדנ"ע כותב במכתב לכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א: "טובה פעולה אחת מאלף אנחות. אלקינו חי ותומ"צ נצחיים המה. עזוב את האנחה ושקוד בעבודה בפועל ויחנך האלקים"⁵¹.

[מכתב לריזיק. ח' אדר ב' תרפ"ט]

*

אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע אמר לבנו כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א בערב יוהכ"פ תרנ"ד קודם הברכה:

צום הכפורים, הצום עצמו מחי' מזין ומפרנס את הגוף, וכמ"ש⁵² "ולהחיותם ברעב", דהיינו, שהרעב עצמו הוא החיות⁵³. וביו"כ הוא בדרך מתנה מלמעלה, אַ מתנה פון א"ס. יו"כ ענינו "לפני הוי' תטהרו"⁵³, "תטהרו" מלשון טהירו, בהירות, די⁵⁴ קלארקייט ואס "לפני הוי'" איז — ניט ברעכין גשמי, נאר אנטאן דעם גשמי אין אַ בגד פון א רוחני. וע"ד "לחם"⁵⁵ לא אכל ומים לא שתה — ומ"מ איז⁵⁶ ער אין דער הגבלה פון א גשמי — ארבעים יום וארבעים לילה"⁵⁷.

אמנם, זהו ביוהכ"פ, שאז הענין ד"להחיותם ברעב" הוא בדרך מתנה מלמעלה. אבל בכל השנה צריך להיות "ולהחיותם ברעב" בדרך עבודה. כלומר: רעב — ענינו להרעיב את עצמו, שלא לעשות מה שהוא רגיל ומה שהוא חפץ, בין אם באכילה ושתיה ושינה, ובין בדבור והרהור, ובין במעשה בפועל. ובשעה שמרעיב עצמו ילמוד ויתעסק בבירור וזיכוך המדה.

(50) ראה גם תורת מנחם — התוועדויות ח"ה ס"ע 122 ואילך.

(51) נעתק ב"היום יום" ח' אדר שני (מכתב "לריזיק. ח' אדר ש"ט").

(52) תהלים לג, יט.

(53) ראה לקו"ת שה"ש יד, ב. ובכ"מ.

(54) = ה"בהירות" ש"לפני ה'" היא — לא שבירת הגשמי, אלא להלביש את הגשמי בבגד

של רוחניות.

(55) תשא לד, כח.

(56) = הרי הוא בהגבלה של גשמי.

(57) שסיומם וחזתם של ארבעים יום האחרונים הוא ביוהכ"פ.

וכמו להעצים עיניו לאטום אזניו, שלא להיות כלי קבול לדברים לא טובים, ומי יאמר ח"ו רעים, ולהזהר בדבור, לא מבעי דבור האסור דרכילות, לשון הרע, אחד בפה ואחד בלב, ושקר, אשר כל אלה ואבקייהם אסורים, והמה כצרעת רחמנא ליצלן, אשר מלבד החולי הרע רחמנא ליצלן, הנה מתמאס האיש ההוא במיאוס גמור, עוד הרבה יותר מכמו מוכה שחין רחמנא ליצלן, שעכ"פ מרחמין עליו, לא כן המצורע רחמנא ליצלן הלזה, אסור לרחם עליו ולעמוד בד' אמותיו, עד כי ירפא את עצמו.

וכשמרעיב את עצמו, הנה עֵבֶר זה נעשה אח"כ עֵרֶב. דער רע"ב, אז וערט א גוט דורך גטאנענער⁵⁸ עב"ר, איז ער ערב.

מבואר בדא"ח⁵⁹ בענין "ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד"⁶⁰, שקליפת עמלק משתנה מכל הגוים, דהז' אומות אינם יודעים את רבונם. אִז⁶¹ מי שטייט צו קאכט⁶² אין אַן אהבה זרה וכו' פֿאַרגעסט מען ח"ו אַף רבון כל העולמים. משא"כ עמלק איז קאלט, ער פֿאַרגעסט ניט. ער ווייס אַז דאָס איז א מדה רעה, ער איז יודע את רבונו של עולם, און מ"מ איז ער מיט זיין פעלער קאלט, ומצאן עמלק אי אפשר להביא קרבנות, גם אפילו מיטב הצאן⁶³, דאס⁶⁴ בעסטע פון א מדה רעה, אי אפשר להפכה להשתמש בה בקדושה.

ובזה הי' טעות ה"שאל מרחובות הנהר"⁶⁵, שרצה להביא קרבנות מצאן עמלק, לפי שהלך אחר הטעם כו'⁶⁶. דאס⁶⁷ איז אַ טעות פון אַ משכיל.

(58) באגרות-קודש: "אַ גוט גישטאַנענער".

(59) ראה סה"מ תרס"ה ע' ריא ואילך. ועוד.

(60) בלק כד, כ.

(61) = כאשר שקועים בלהט באהבה זרה — שוכחים ח"ו על רבון כל העולמים. (משא"כ) עמלק ענינו קרירות, הוא אינו שוכת. הוא יודע שזוהי מדה רעה, הוא יודע את רבונו של עולם, ומ"מ, הרי הוא (נשאר) עם החסרון שלו, קרירות.

(62) באגרות-קודש: "צו נאַנט".

(63) שמואל-א טו, ט. טו.

(64) = ה"מיטב" של מדה רעה.

(65) וישלח לו, לז. וראה ע"ח ש"ח פ"ד.

(66) ראה אוה"ת ואתחנן (כרך ו') ע' ברעז. סה"מ תר"ל ע' קס.

(67) = זוהי טעות של "משכיל".

ועל זה אומר לו שמואל הנביא "וימאסך גו"⁶⁸: שמואל הנביא הוא בדרגת נצח והוד, כידוע⁶⁹ שנבואה היא בנצח והוד. וזהו שנצח⁷⁰ והוד זאגט דעם משכיל, אַז מיט חכמות אליין, אן פועל טוב בבירור המדות, הנה לבד זאת שהוא בזוי, הרי הוא גם נמאס, "כי מאסך", מי⁷¹ וערט מאוס בעיני הזולת, ורחמנא ליצלן כמצורע הנ"ל. ובצאן עמלק אין בירור כי אם איבוד לגמרי.

[כנראה רק ראשיתו דברי אדנ"ע.]

ממכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א ט' ניסן תר"ץ⁷²]

*

ע"פ הגהת אשר"י⁷³ — נט"י לסעודה ג"פ רצופים. כן הי' עושה אדמו"ר מהר"ש נ"ע, ומניח משפיכה הג' מעט מים בכף יד השמאלית, ובזה משפשף ב' ידיו⁷⁴.

[מכתב אדנ"ע להרני"ב חורף תרנ"ג]

*

הא דבסעודה שלישית "היום"⁷⁵ לא וכו", היינו שאין צריך פת, אבל צריך לטעום איזה דבר, וא"ר יוסי⁷⁶ יהא חלקי מאוכלי ג' סעודות⁷⁷.

[ד"ה מהרה ישמע. תרמ"ח]

(68) שמואל-א טו, כג.

(69) ראה שער רוה"ק להאריז"ל דרוש א'. ובכ"מ.

(70) = נצח והוד (שענינם — לא חכמה, אלא פועל) אומר להמשכיל, שע"י חכמות לבד, ללא פועל טוב וכו'.

(71) = נעשים מאוסים.

(72) נדפס באגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ חי"ג ע' תקכב ואילך (ללא תאריך).

(73) לחולין קיג, א — הובא בבית יוסף לטור יו"ד סס"ט קרוב לתחלתו.

(74) נעתק ב"היום יום" כ' שבת (מ"רשימותי").

(75) ראה שבת קיז, סע"ב, שממ"ש גבי ה"מן" "ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאוהו בשדה" (בשלח טז, כה), "היום" ג"פ — למדים החיוב דשלש סעודות בשבת. וכיון שבפעם השלישית נאמר "היום לא" — מתאים שיהי' זה ניכר בסעודה שלישית עי"ז שאין אוכלים פת (לבוש סרצ"א ס"ה. וראה גם פס"ד להצ"צ (חידושים לרי"ו) שנו, סע"ב).

(76) שבת קיח, ב.

(77) נעתק ב"היום יום" כב אדר א' (מ"מהרה ישמע רמ"ח" (וכן צויין במכתב רבינו — אגרות-קודש חט"ז ע' פג). וברשימת מאמרי דא"ח כותב רבינו: "המאמר לא ראיתי, אבל נזכר בד"ה ועשית חג שבועות תרמ"ט"). וראה בארוכה לקר"ש חכ"א ע' 84 ואילך.